

SİVİL GLOBAL PROGRAMI | SEKTÖREL DİPLOMASİ KANALLARI

İŞ DİPLOMASİSİ ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından yüksek katılım ve yüksek başarı ile gerçekleştirilen “Global Sivil Diplomasi İnşası Zirvesi **SİVİL GLOBAL 2016**” kapsamındaki “Sektörel Diplomasi Kanalları” altında **21 Nisan 2016** tarihinde **İstanbul**’da yapılan “**İş Diplomasisi Çalıştayı**”; Zirve’nin “**Potansiyelin Keşfi: Kapasite Yönetimi ve Derinleşme**” olarak belirlenen ana temasına hizmet edecek şekilde, uluslararası alanda işbirliği imkânlarının proaktif yaklaşımlarla geliştirilmesine çok yönlü faydalar ve önemli katkılar sunmak üzere oldukça verimli geçmiştir. İlgili uzmanlar, yetkililer, akademisyenler ve STK yöneticilerinin katılımı ile icra edilen Çalıştay’da öne çıkan tespit ve değerlendirmeler özetle aşağıda derlenmiştir:

- 1- Devlet kurumları ve devletler arasındaki ilişkiler artık resmî (first track) diplomasi olarak anılmaktadır. Ancak gayriresmî (second track) diplomasi dendiğinde ise iş adamlarının varlığı görülmektedir.
- 2- Sivil toplum kuruluşlarının diplomasideki etkisi günümüzde çok büyüktür. İş sektörüne etkisi ve ülkenin dış dünyadaki imajı gibi birçok konuda etkileri söz konusudur.
- 3- İş diplomasisi bir tür “ilişki yönetimi” sanatıdır. Bir tarafın hedeflerini karşı tarafın hedefleri ile uyumlu hâle getirmeye odaklanır. İş adamlarının iş hedeflerini gerçekleştirmelerini sağlayan ticari ve mesleki ilişkiyi inşa etme sanatıdır. İş diplomasisi, bir ülkede iş yapan çok uluslu firmaların geçici çıkarları ile ev sahibi ülkenin daimi çıkarları arasında uyum arayışıdır.
- 4- İş diplomasisinden bahsedilebilmesi için ilk önce “küreselleşme” söz konusu olmalıdır. Bir Türk şirketinin küreselleşebilmesi için, öncelikle uluslararası hukuk şirketi ve uluslararası muhasebe şirketine ihtiyacı vardır. Ancak Türkiye’de bu iki tip şirket henüz kurulmamıştır. Aynı zamanda, eğer böyle şirketler kurulacaksa bunun devlet fonuyla yapılması gerekmektedir. Millî çıkarları göz önünde bulundurabilmek adına bu tarz şirketler devlet desteğiyle kurulmalıdır.

- 5- Diplomasi denildiğinde eskiden akıllara sadece devletler gelmekteydi. Halbuki günümüzde yurtdışına çıkan bir birey bile diplomasinin bir aktörüdür. Geleneksel diplomaside ya da “yeni diplomasi” diye adlandırılan kamu diplomasisinde inisiyatif hükümet organlarında iken, iş diplomasisinde inisiyatif çok uluslu firmalardadır. Dünyaya Türkiye’yi tanıtacak şahısların, kurumların, markaların var olması gerekir. Ancak Türkiye markalaşmaya hâlâ yeterince vakıf olamamıştır.
- 6- Çalışma, çevre ve istihdam koşullarının düzeltilmesi ile ilgili olarak son yıllarda ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren hükümet-dışı organizasyonların sayısı ve etkinlik bakımından yükselişe geçmesi de sadece muhatap ülkelerin halklarının değil, genel olarak küresel kamuoyunun da göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir.
- 7- Uluslararası alanda iş yapmak, uluslararası iş dünyasının bütün karmaşıklığı ile başa çıkmak anlamına gelmektedir. Büyük, orta ve küçük ölçekli küresel firmalar, hızla değişen siyasi ve ekonomik iş koşullarına uyum sağlamak zorundadırlar. Bu durum iş dünyasının, ev sahibi hükümetler ve hükümet-dışı organizasyonlar ile etkileşime girmesini gerektirmektedir.
- 8- Sivil toplum kavramını devlet-dışı olarak anlamalıyız. Günümüzde etkin olan devlet-dışı örgelerin de siyasi iktidarın etkisinden bağımsız kılınması lazımdır. Demokratik bir görünüm ve zamanın diplomasi algısını yakalayabilmemiz için bu konu önem arz etmektedir.
- 9- Kurumsal iş yapısının zayıf ama hükümetlerin ekonomiye ve iş dünyasına müdahale imkânlarının fazla olduğu ülkelerde iş diplomasisine duyulan ihtiyaç daha da artmaktadır. Sürdürülebilir ekonomi inşası ve yoksulluğu azaltma çabaları, hükümetler ve uluslararası iş çevreleri arasında daha yakın işbirliğini zorunlu kılmaktadır.
- 10- Ne var ki, pek çok firma uluslararası alanda iş diplomasisine duyulan ihtiyacın farkında değildir. Bazı firmalar bu açığı emekli büyükelçiler istihdam ederek kapatmaya çalışmakta, iş yaptıkları ülkelerin hükümetleri ile olan problemlerini bu şekilde çözmeye çalışmaktadırlar. Oysa kamu diplomasisinin önem kazandığı günümüzde meseleleri sadece siyasi kanallardan halletme imkânı gittikçe azalmaktadır.
- 11- Lobicilik faaliyetleri de iş diplomasisinin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Gizli bankacılık gibi lobicilik de pek çok ülkede yasal ve saygın bir iş oyunu olarak görülmektedir. Çok uluslu firmalar özellikle hükümet ve bürokrasi nezdinde problem çözümü için lobicilik faaliyetlerini önemsemek ve bu faaliyetleri iş yaptıkları ülkenin hukuki yapısına ve siyasi kültürüne uygun biçimde yürütmek zorundadır.

- 12-** İhracatçı sayısının artmasında, firmaların büyümesi için devletçe sağlanan fonlar tek başına yeterli değildir. Çünkü ihracat meselesi Türkiye'nin yurtdışında markalaşması ile ilgili bir konudur. İhracatı yüksek olan bir ülke aynı zamanda uluslararası diplomaside de güç kazanmaktadır.
- 13-** Resmî ve gayriresmî makamların, Türkiye'yi yurtdışında tanıtmak ve varlığını yurtdışında hissettirmek için gerekli çalışmalarla işadamları arasında bir ağ kurulmasına yardım etmesi gereklidir.
- 14-** Özetle, "iş diplomasisi" kavramı; devlet-dışı aktörlerin uluslararası ilişkilerde etkisinin yoğun bir şekilde arttığı günümüz dünyasında önemli bir kavram hâline gelmiştir. Türkiye bu konuya eğilmeli, devlet desteği sağlanarak iş adamlarına hem maddi destekte bulunulmalı hem de bir ağ oluşturulmalıdır.
- 15-** İhracatla büyüme ve sermaye biriktirme alternatifini dışında opsiyonu bulunmayan Türkiye'nin iş diplomasisi kavramını ve kurumsallaşmasını yeniden yorumlaması ve ekip oyunu kurgusu ile aktörleri stratejik envanterin hazine unsurları hâline getirmesi elzemdir.

21 Nisan 2016, İstanbul

